

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

ב א מיי פ"ו מהל' שמיטה
 ויובל ה' יב:
 ג ב טושיע אר"ח ס"ר רנ"א
 סעף א:
 ד ג ד מיי פ"ח מהל' י"ע
 ה' ח ופ"ו מהל' ת"ח
 ה' יד טושיע אר"ח ס"ר
 טקס סעף א טושיע י"ד
 ס"י של סעף מג:
 ה ה מיי פ"ט מהל' מהל'
 שנת הלכה ה סגנ
 עשין טו טושיע אר"ח ס"ר
 לט סעף י:
 ו ו מיי פ"ג מהל' מהל'
 תענית הלכה ד טושיע
 אר"ח ס"ר תקעה סעף ג:
 ז ז מיי פ"ג מהל' ת"ח
 הלכה ה ופ"ו מהל' מהל'
 שמיטה הלכה ה סגנ עשין
 יב טושיע י"ד ס"ר רנו
 סעף כ:
 ח ח מיי פ"ל מהל' שנת
 הלכה יג טושיע אר"ח
 ס"ר רמח סעף ח:
 ט ט י טושיע י"ד ס"ר
 יד סעף א ב:

העושה מלאכה במוצאי שבתות. אור"י דליתא צירושלמי הכי
 הני נשי דנהיגי דלא למעבד עבידתא צפוקי שבתא
 לאו מנהגא עד דתיפני סידרא מנהגא פ"י (א) ישלים התפלה מנהג
 כשר ובהא איירי נמי הכא^א: **ובאין בעושים שלא לשמה** וברב
 יהודה. תימה (ט) (דרכ) גופיה אמר
 בפ"צ דברכות (ד' ז.) כל העוסק
 בתורה שלא לשמה נוח לו שלא
 נברא ואור"י דהתם מיירי כגון
 שולמד כדי להמיהר ולקנטר ולקפח
 את צדקתו בהלכה ואינו לומד ע"מ
 לעשות^ב אבל הכא מיירי^ג דומיא דההיא
 דלעיל יש שכל ושכר דלא עבד
 כוליה שבתא ולא ממעלי שבתא שאין
 מתכוון לשום רעה אלא ממוך עלולת
 אפ"ה גדול עד שמיס חסדו^ד:
מתקוללתא. מטוה לכן קורא
 אותה מתקוללתא
 לפי שנסכרת לשיעור משקל מטוה
 דתש כנתובות (ד' סד:) כמה
 היא עונה לו משקל ה' סלעים
 ופ"ח^ה שיהא מתכווה על כך שהיא
 מנגלה וזועזועה בשעת טויה:
ומגדלי בהמה. וקשה לר"ח
 דלמר (במולין ד' פד):
 הרוכה שיתעשר יעסוק צנהמה
 דקה ולמר נמי עשתרות שמעשרות
 את צעליהן ו"ל דהתם צחורשין^ו:
כותבי ספרים. ה"א אור"י צטס
 ריב"ז דדוקא הכותבים
 כדי למכור עליהן בקשו^ז דלעולם
 ימלאו לוקחין דקמני הן ותגריהם
 אצל על המשכירים עממן לצעלי
 בתים לא בקשו שלא היו מקפחים
 פרנסתן שלא ימלאו כל כך להשתכר^ח:
 (ס) **ד"ל מא** אתי אפרושי מן
 הפטור ע"ה החיוב.

ואל ישנה אדם מפני המחלוקת כיוצא בו
 המוליד פירות שביעית^ט ממקום שכלו
 למקום שלא כולו או ממקום שלא כולו למקום
 שכלו חייב לבער ר' יהודה אומר צא והבא
 לך אף אתה: **גמ'** מאי איריא ערבי פסחים
 אפילו ערבי שבתות וערבי ימים טובים נמי
 דתניא העושה מלאכה בערבי שבתות
 וימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה
 סימן ברכה לעולם התם מן המנחה ולמעלה
 הוא דאסור סמוך למנחה לא^י: הכא מחצות
 אי נמי התם סימן ברכה הוא דלא חזי אבל
 שמותי לא משמתינן ליה דהכא שמותי נמי
 משמתינן ליה גופא העושה מלאכה בערבי
 שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה
 ולמעלה ובמוצאי שבת ובמוצאי יו"ט
 ובמוצאי יום הכפורים ובכל מקום שיש שם
 גידוד עבירה ולא תווי (א) תענית ציבור אינו
 רואה סימן ברכה לעולם: ת"ר (י"ש זרין
 ונשכר ויש זרין ונפסד יש שפל ונשכר ויש
 שפל ונפסד זרין ונשכר דעביד כולי שבתא
 ולא עביד במעלי שבתא זרין ונפסד דעביד
 כולי שבתא ועביד במעלי שבתא שפל
 ונשכר דלא עביד כולי שבתא ולא עביד
 במעלי שבתא שפל ונפסד דלא עביד כולי
 שבתא ועביד במעלי שבתא אמר רבא (ז) הני
 גשי דמחזיא אע"ג דלא עבדן עבידתא במעלי
 שבתא משום מפנקותא הוא דהא כל יומא
 נמי לא קא עבדן אפילו הכי שפל ונשכר
 קרינן להו רבא רמי כתיב יכי גדול עד
 שמים חסדך וכתיב כי גדול מעל שמים
 חסדך הא כיצד כאן בעושים לשמה וכאן
 בעושים שלא לשמה וכדרב יהודה (ב) דאמר
 רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם
 בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה
 שמתוך שלא לשמה בא לשמה: תנו רבנן

המצפה לשכר אשתו וריחים אינו רואה סימן ברכה לעולם שכר אשתו
 מתקוללתא ריחיא אגרתא אבל עבדה ומזבנה אישתבוחי משתבה בה
 קרא דכתיב^א סדין עשתה ותמכור: ת"ר המשתכר בקנים ובקנקנים
 אינו רואה סימן ברכה לעולם מאי טעמא כיון דנפיש אפחזיהו שלטא
 בהו עינא: תנו רבנן תגרי סימטא ומגדלי בהמה דקה וקוצצי אילנות
 טובות ונותנין עיניהן בחלק יפה אינו רואה סימן ברכה לעולם מאי טעמא
 דתהו ביה אינשי: ת"ר ד' פרוטות אין בהן סימן ברכה לעולם שכר כותבין
 ושכר מתורגמנין ושכר יתומים ומעות הבאות ממדינת הים בשלמא שכר
 מתורגמנין משום דמיהו כשכר שבת ומעות יתומים נמי לאו בני מחילה
 נינהו מעות הבאות ממדינת הים משום דלאו כל יומא מתרחיש ניסא אלא
 שכר כותבין מאי טעמא א"ר יהושע בן לוי כ"ד תעניות ישבו אנשי כנסת
 הגדולה על כותבי ספרים תפילין ומוזוות שלא יתעשרו^ב שאילמלי מתעשרין
 אין כותבין: ת"ר כותבי ספרים תפילין ומוזוות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל
 העוסקין במלאכת שמים לאיתווי מוכרי תכלת אינן רואין סימן ברכה לעולם
 ואם עוסקין לשמה רואין: בני ביישן נהוג דלא הוו אזלין מצור לצידון
 במעלי שבתא אתו בנייהו קמיה דר' יוחנן אמרו לו אבהתיך אפשר להו
 אנן לא אפשר לן (ט) אמר להו ככבר קיבלו אבותיכם עליהם שנאמר^ג שמע בני
 מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן: בני חוזאי נהגי דמפרשי חלה מארווא
 אתו ואמרו ליה לרב יוסף אמר להו ניכלה זר באפייהו איתיביה אביי^ד דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור

ואל ישנה אדם. בגמרא (נא): פריך ממקום שאין עושין למקום שעושין
 ואיזה נמי אל ישנה וליעבד והא אמרת נותנין עליו חומרי מקום
 שלא משם: המוליד פירות שביעית ממקום שלנו. לחיה של השדה
 וחייצין בני המקום לבער מן הצית והוליקן זה למקום שלא כלו
 ובני אותו מקום עדיין אוכלין
 הכנסין צנית: חייב לבער. משום
 חומרי מקום שלא משם: לא והכא
 לך אף אשה. מפרש בגמרא (ג):
 גמ' מאי איריא ערבי פסחים.
 דקמני עד חלות צנהמהגא
 מכלל דמחלות ולהן אסור ולמה
 ליה למתני חלות לאשמעינן הך
 דיוקא הא כל ערבי ימים טובים
 אסירי: מן המנחה. משע שעות
 ומחלה: סמוך למנחה. קודם לכן:
 גידוד עזירה. רמז עזירה:
 טענים לצור. אסור במלאכה צמקת
 תענית (דף יב:) כשהיו מתענין על
 הגשמים אצל שאר תענית ציבור לא
 כדאמר שמואל אין חומר תענית
 ציבור צבול (לקמן דף נד:): ט צמולאי
 שבתא. משום כבוד שבת שמוסיפין
 מחול על הקדש: זרין. צעל
 מלאכה: שפל ונשכר דלא עביד
 כולה שבתא ולא ממעלי שבתא.
 ואע"ג דלאו לשום מצוה מייכוין מצוה
 שלא לשמה מיהא הויה דאמרינן
 לקמן יעסוק אדם צמולאי ופ"י שלא
 לשמה: ה"ג ואע"ג דהאי דלא
 קעבדן כו': עושין לשמה. מעל
 שמים ושלא לשמה עד לשמים למצוה
 מיהא קא עביד כדרכ יהודה:
 מסקולתא. נוטלת מאונס צדיה
 ומהלכת צדוק להשכירין לכל הארצין
 דשכר מועט הוא ומתכווה אשתו על
 שכר מועט: אגרתא. שכר ריחיים
 שמשכירין טורח גדול ושכר מועט
 אצל קונה ריחיים ומוכרין הרי הוא
 כשאר פרקמטיא: צקנים. כל
 מקלות דקיס קרי קנים שעושין מהן
 גדרות ומחילות: אפחזיהו. נפח
 שלהן: סגרי סימטא. יושבין
 ומוכרין צדוק ועין שולטת בהן:
 ומגדלי צהמה דקה. הכל צווחין
 עליהן: וקולאי אינוס טובות.
 למוכרין לעצים הכל ממהים ומלעזין
 עליהם ומתוך כך עין שולטת בהן
 ולעקט בני אדם: ונוסנין עיניהם
 בחלק יפה. כשחולקים עם אחרים
 תמיד מקפדין לטוול חלק יפה:
 מתורגמנין. שעומדין לפני החכם
 בצבחות ושומעין מפיו ומשמעינן
 לרבים: ומעות יתומין. למחלות
 שכר: ממדינת הים. משלח ספינותיו
 תמיד צמקוס סכנה: תכלת. לציית:
 אינן רואין. כדאמרן שאם יתעשרו לא
 יהו עוסקין: ואם עוסקין לשמה.
 להיות המצוה מצויה לזריצין לה:
 רואין. דהואיל ולשמה עושין לא
 יניחו צעזעל עשקן: מצור לצידון. יוס
 השוק של צידון צע"ש והם מתמריים
 על עצמן שלא להיבטל מצרכי שבת:
 הוה אפשר להו. להמנע מן השוק
 שעשירים היו: מארווא. אורז:
 דסרבי

תורה אור השלם
 1. כי גדל עד שמים
 חסדך ועד שמים
 אמתך: הלהים יא
 2. כי גדול מעל שמים
 חסדך ועד שמים
 אמתך: תהליך קח ה
 3. דין עשתה ותמכור
 וקחור נקחה לכנעני:
 4. שמע בני מוסר אביך
 ואל תטוש תורת אמן:
 משלי א ח

רבינו הגנאל

שהתירו להם חכמים
 משמתינן ליה. גופא
 הנושה מלאכה ימים
 שבתות ובערבי ימים
 טובים ובמוצאי שבתות
 ובמוצאי ימים טובים מן
 המנחה ולמעלה ובתענית
 צבור אינו רואה סימן
 ברכה לעולם. תוספתא
 בתחילת יבמות יש זרין
 ונשכר, דעביד מלאכה
 כל יום ואינו עושה
 [ערב] שבת מן המנחה
 ולמעלה. יש זרין ומפסדי
 עושה מלאכה בכל ימות
 השבוע ועושה גם בערב
 שבת. שפל ונשכר שאינו
 עושה מלאכה לא בשאר
 ימות השבוע ולא בערב
 שבת. שפל ומפסדי, כל
 השבוע יושב ובטל [ניא]:
 שאין עושה מלאכה כל
 השבוע [ובערב שבת
 עושה מלאכה. גדול מעל
 שמים חסדך, אלו העושים
 לשמה. כי גדול עד שמים
 חסדך, אלו העושים שלא
 לשמה, שאע"פ שעושין
 שלא לשמה יש להם
 חסד, כדרב יהודה אמר
 רב דאמר לעולם יעסוק
 אדם בתורה ובמצות אפילו
 שלא לשמה שמתוך שלא
 לשמה יבא לשמה. פירוש
 המצפה לשכר אשתו כדי
 להתפרנס ממנו. פירוש
 מתקוללתא משקל המטוה
 שטוהה בכל יום, ושכר
 הרחים שכירותו, מפני
 שהוא דבר מועט אינו
 רואה סימן ברכה כוה
 הודין. ת"ר ארבע פרוטות
 אין בהן ברכה. שכר כותבין
 שבקשו עליהן אנשי כנסת
 הגדולה מלפני הקב"ה
 שלא יתעשרו. שכר מתורגמנין הדרשנין שדורשין בשבת לצבור, ועושין להן פסיקה, נראה כאלו שכר שבת הוא. והנושא והנותן כמעט של יתומים קרוב לשכר ורוחק להפסד, פעמים שאינו מודקק
 היטב היטב, וימני לאו בני מחילה נינהו. ומעות הבאות ממדינת הים, פעמים שילך הכל בבת אחת כגון שנטבעה הספינה. ת"ר כותבי ספרים תפילין ומוזוות הן ותגריהן ותגרי תגריהן, וכל העוסקין
 במלאכת שמים, לאיתווי מוכרי תכלת, אין רואין סימן ברכה. ואם עוסקין לשמה מתברכין. בני ביישן נהוג שלא לילך בצידון בערב שבת, ובאו בניהן ואמרו לו לר' יוחנן אבותינו היו עשירים ולא
 היו צריכים לעשות מלאכה בערב שבת ואנו עניים, מהו לילך ולישא וליקח. אמר להם כבר קבלו אבותיכם עליהם, דכתיב ואל תטוש תורת אמן. ופירוש בירושלמי כי לפרש בים [הגדול] שאלוהו
 ואסר להם, מעושה דסבר אסור לפרוש בים הגדול [בערב שבת], אבל זה אפילו נדר, נשאל ומתירין לו, ולא אסר אלא דסבר אסור לפרוש בים. בני בני חוזאי נהגו להפריש חלה מן האורז

הגהות הב"ח

(א) גמרא וברב יהודה
 אמר רב דלמר רב יהודה:
 (ב) שם לא אפשר לך מאי
 אמר להו: (ג) תוס' ד"ה
 העושה ופ"י עד
 ששלים:

גליון הש"ס

גמ' ונותנין עיניהן בחלק
 יפה. עין מיק' כ"ח ע"ב
 מ"ה וליטול:

הגהות הגר"א

[א] גמרא לאתוי משעה
 כלא כלא:

מוסף רש"י

ובאן בעושים שלא
 לשמה. במקיים כדי
 שיכבדו וכן משמע
 צירושלמי (ברכות ז') ושם
 שמי'ם עם הנוטוה שלא
 לשמה נוח לו שלא נברא.
 פ"י שאינו לומד כדי לקיים
 אלא לקנסו, ויתומים נמי
 לאו בני מחילה נינהו.
 קטנים שאין הפסק הפקר
 (ב"מ כב.)

מוסף תוספות

א. והשתא נהגו הנשים
 שלא לעשות מלאכה כל
 ליל לעשות מלאכה כל
 ב. וכיון שכונתו לדבר
 עבירה נוח לו שלא נברא.
 ח"י הר"ן. ג. שאינו עוסק
 בתורה אלא מחמת שאין
 לו מלאכה אחרת לעשות
 וכו' או עוסק בשבת
 מחמת שהוא עצל לעשות
 מלאכה. מוס' ר"פ. ד. פ"י
 ביערים דאין העולם רואים
 אותם ואין בהן מראית עין
 אבל בישבו לא והכא נמי
 מיירי בישבו. שם.
 ה. וקשה דהיאך היו
 מקפחין פרנסתן וכו'. שם.
 ו. ובהכי ליכא קיפוח.
 ז. דהא אין מעשה
 מצוי שימצאו לעולם
 בעלי בתים להשכיר
 אצלם. שם. ח. שהוא
 אורז. מוס' שאמן.

